

“Kroz projektiranje politika, propisa i regulacija, vlade se nastoje poboljšati, na način da koriste prave alate kako bi obavili dobar posao da bi se koristi povećale, a negativni učinci smanjili te kako bi se čuli glasovi onih na koje se politike, propisi i regulacije odnose.”

José Manuel Barroso, predsjednik Europske komisije

“Valjano i temeljito uspostavljen sustav procjene učinaka propisa može unaprijediti kvalitetu zakonodavstva i na taj način umanjiti regulatorne troškove tvrtki i društva općenito.”

Profesor David Parker, član Odbora za regulatornu politiku Ujedinjenog Kraljevstva

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. ŠTO JE PROCJENA UČINAKA PROPISA?	4
3. ZAKONODAVNI OKVIR PROCJENE UČINAKA PROPISA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	5
4. KAKO SE UKLJUČITI U POSTUPAK PROCJENE UČINAKA PROPISA?	6
5. KAKO SUDJELOVATI U POSTUPKU PROCJENE UČINAKA PROPISA?	8
6. KAKO POVEĆATI SVOJ UTJECAJ U POSTUPKU PROCJENE UČINAKA PROPISA?	12
7. PRILOZI.....	14
7.1. KAKO PREDLAGATI ALTERNATIVE ZAKONODAVSTVU	15
7.2. MOGUĆNOSTI SUDJELOVANJA U POSTUPKU PROCJENE UČINAKA PROPISA I U ZAKONODAVNOM POSTUPKU	18
7.3. KLJUČNA PITANJA ZA PROCJENU UČINAKA PROPISA.....	20

1. UVOD

Smjernice pružaju temeljni izvor informacija i služe kao tehničko pomagalo dionicima, zainteresiranoj javnosti i javnosti kako bi aktivno sudjelovali u stvaranju kvalitetnih prijedloga propisa i javnih politika. Smjernice pružaju informacije i savjete kako se uključiti u postupak savjetovanja tijekom provedbe postupka procjene učinaka propisa na temelju Zakona o procjeni učinaka propisa (NN 90/11) i Uredbe o provedbi postupka procjene učinaka propisa (NN 66/12).

Smjernice su namijenjene poslovnoj zajednici, organizacijama civilnog društva i građanima kako bi ostvarili svoje pravo sudjelovanja u odlučivanju kroz angažman savjetovanja u postupku procjene učinaka propisa.

Dobro i promišljeno zakonodavstvo pruža sigurni zakonodavni okvir za građane i gospodarstvo te pruža zaštitu okolišu, stvara pravedno poslovno okruženje te pruža uvjete za razvoj slobodnog tržišta. Nekvalitetno zakonodavstvo i nepotrebno restriktivni zakoni utječu na ekonomski rast, tržišno natjecanje i građanske slobode.

Od siječnja 2012. u Republici Hrvatskoj na snazi je Zakon o procjeni učinaka propisa (NN 90/11) koji uvodi metodu procjene učinaka propisa u zakonodavni postupak. Procjenom učinaka propisa povećava se transparentnost, odgovornost i angažmana dionika u zakonodavnom postupku. Uključenost i savjetovanje s dionicima, zainteresiranom javnošću i javnošću ključni su elementi dobrog i pametnog zakonodavstva.

Svrha dokumenta je objasniti novu zakonodavnu proceduru i ulogu procjene učinaka propisa u proceduri. Dokument objašnjava kako će funkcionirati procjena učinaka propisa i kada je prilika za sudjelovanje u postupku od strane dionika, zainteresirane javnosti i javnosti.

Kako bi se poboljšao zakonodavni postupak, procjena učinak propisa slijedi međunarodno priznate principe "pametnog" zakonodavstva:

- *Transparentnost,*
- *Odgovornost,*
- *Proporcionalnost,*
- *Dosljednost,*
- *Usmjerenost.*

Uključenost i angažman dionika važan je korak pri stvaranju zakonodavstva u skladu s ovim principima.

2. ŠTO JE PROCJENA UČINAKA PROPISA?

Procjena učinaka propisa je metoda kojom se razmatraju moguće i realne opcije rješavanja problema, uključujući i alternative zakonodavstvu. Metoda je osiguranje da će tijelo državne uprave nadležno za izradu propisa razmotriti moguće opcije, dobro promisliti o troškovima i koristima predloženih opcija za vrijeme postupka procjene učinaka propisa.

Zakon o procjeni učinaka propisa (NN 90/11)

definira procjenu učinaka propisa kao postupak donošenja odluka o propisima na temelju dokaza i prikupljenih relevantnih podataka, koji će poslužiti kao smjernice za odabir najboljeg rješenja za donošenje propisa ili za poduzimanje nenormativnih aktivnosti i mjera. Procjenom učinaka propisa analiziraju se pozitivni i negativni učinci propisa na područje gospodarstva uključujući i financijske učinke, područje socijalne skrbi, područje zaštite okoliša, s osvrtom na fiskalni učinak, uz istodobno savjetovanje s javnošću i zainteresiranom javnošću.

U praksi se metoda procjene učinaka propisa provodi na temelju obrasca Iskaza o procjeni učinaka propisa, koji je osmišljen da na jednom mjestu daje potrebne informacije za donošenje odluka u zakonodavnom postupku.

Obrazac Iskaza o procjeni učinaka propisa nalazi se u **Prilogu 3. Uredbe o provedbi postupka procjene učinaka propisa (NN 66/12)**.

U postupku procjene učinaka propisa ministarstva su obvezna objaviti Nacrt prijedloga Iskaza na internet stranicama ministarstva, podatke o provedenom javnom savjetovanju u zakonodavnom postupku, čime se povećava transparentnost i odgovornost stručnog nositelja izrade propisa.

Dijagram toka u kojem su sažete faze postupka procjene učinaka propisa i mogućnosti za vaše sudjelovanje nalazi se u **prilogu 7.2. Smjernica**.

„Primijetili smo značajnu razliku u otvorenosti, želji za dijalogom i zajedničkim pronalaženjem rješenja između naših ministarstava i regulatornih agencija otkad je u Ujedinjenom Kraljevstvu uvedena procjena učinka propisa. Taj proces u mnogočemu je ključan kao smjernica pri implementiranju najbolje prakse i uključivanju stajališta dionika kako bi i oni mogli dati svoj doprinos u izradi zakona.“

John Cridland, Generalni direktor UK CBI (Confederation of British Industry)

3. ZAKONODAVNI OKVIR PROCJENE UČINAKA PROPISA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sustav procjene učinaka propisa u Republici Hrvatskoj uređen je **Zakonom o procjeni učinaka propisa (NN 90/11)** i **Uredbom o provedbi postupka procjene učinaka propisa (NN 66/12)**.

Zakonom o procjeni učinaka propisa uređuje se sustav procjene učinaka propisa i postavljaju se temeljne odrednice postupka procjene učinaka propisa zajedno s pratećom metodologijom i smjericama za provedbu.

Zakon sadrži odredbe vezane uz:

- godišnje planiranje normativnih aktivnosti i planiranje postupka procjene učinaka propisa vezano za pojedini propis;
- prethodnu analizu postojećeg stanja koje se namjerava urediti propisom,
- savjetovanje s javnošću;
- izradu Iskaza o procjeni učinaka propisa;
- obvezno razmatranje mogućih nenormativnih i više varijanti normativnih rješenja prilikom izrade propisa;
- daljnji razvoj sustava procjene učinaka propisa;
- kontinuitet u edukaciji državnih službenika u svrhu kvalitetnije primjene sustava procjene učinaka propisa;
- razvoj institucionalnih kapaciteta za provedbu postupka procjene učinaka propisa.

Uredbom o provedbi postupka procjene učinaka propisa (NN 66/12) propisuju se poblizi kriteriji za Prethodnu procjenu učinaka propisa, obrazac za izradu Prethodne procjene, način i metodologija provedbe postupka procjene učinaka propisa, obrazac Iskaza o procjeni učinaka propisa, način provedbe savjetovanja i javne rasprave u postupcima prethodne procjene i procjene učinaka propisa, te druga pitanja s tim u svezi.

Sudjelovanje javnosti u postupku procjene učinka propisa nužan je preduvjet za poboljšanje otvorenosti i odgovornosti.

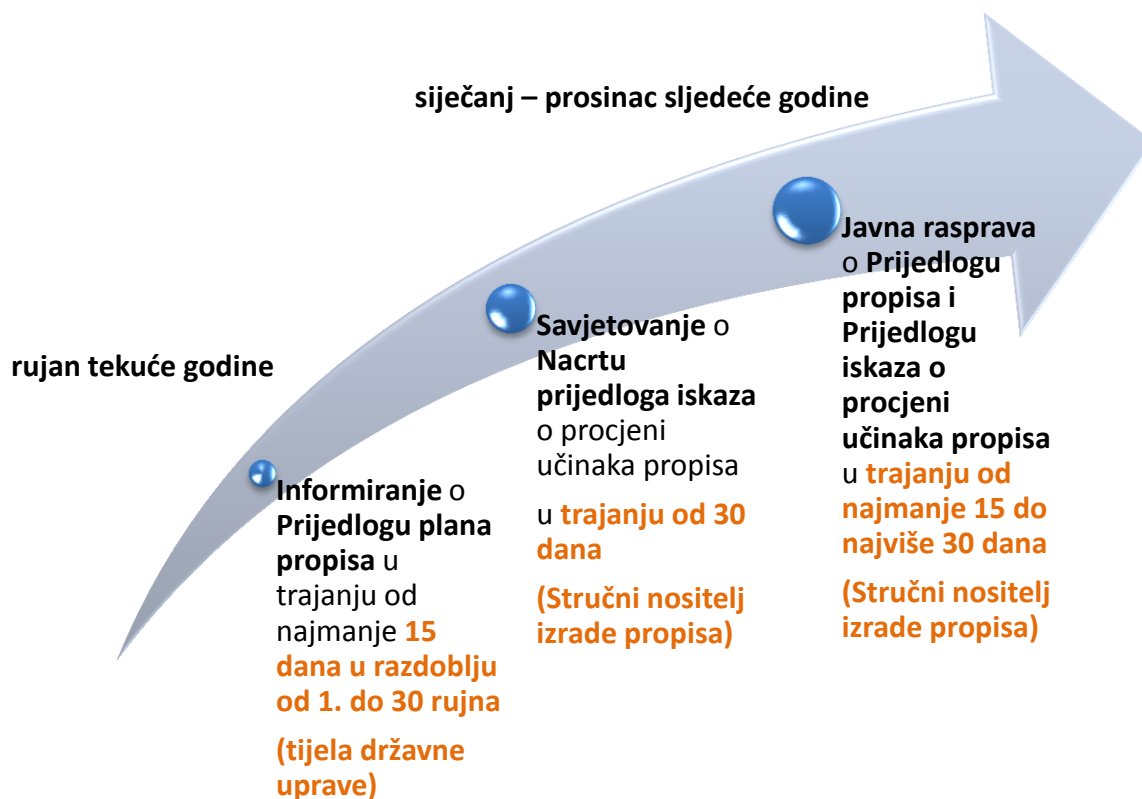
Iskaz o procjeni učinaka propisa osigurava kvalitetu odluka koje se na uz procjenu učinaka propisa donose na temelju činjenica i dokaza.

4. KAKO SE UKLJUČITI U POSTUPAK PROCJENE UČINAKA PROPISA?

Jedan od ciljeva procjene učinaka propisa je **povećati transparentnost otvaranjem postupka donošenja propisa dionicima, zainteresiranoj javnosti i javnosti općenito**. Oni koji su izvan državne uprave, a na koje se propisi odnose, trebaju imati pravo na prostor i pravo na sudjelovanje u postupku donošenja propisa. Kroz postupak procjene učinaka propisa Vi i vaši članovi (ukoliko ste članska organizacija) imate priliku izraziti svoje stavove, komentirati i utjecati na sadržaj predloženog propisa i način njegove provedbe.

Tijekom provedbe postupka procjene učinaka propisa postoje tri mogućnosti za sudjelovanje javnosti u procjeni učinaka propisa, kako je vidljivo na **slici 1.**

Slika 1.: Razdoblje informiranja, savjetovanja i javne rasprave u postupku procjene učinaka propisa

Svako ministarstvo objavljivat će u rujnu tekuće godine na svojim Internet stranicama **Prijedlog plana propisa za sljedeću godinu**. Svrha planiranja budućeg zakonodavstva je utvrđivanje nacrtu prijedloga zakona koji imaju značajan učinak kako bi se za te propise proveo postupak procjene učinaka propisa.

Za svaki Prijedlog plana propisa ministarstvo će pripremiti dvije liste propisa. Jednu listu će činiti propisi koji nemaju značajan učinak, a drugu listu će činiti propisi za koje se smatra da imaju značajan gospodarski i/ili socijalni i/ili učinak za zaštitu okoliša.

Ured za zakonodavstvo objedinit će Prijedloge plana propisa od svih ministarstava i pripremiti sveukupni Godišnji plan normativnih aktivnosti za usvajanje Vladi Republike Hrvatske.

Vlada Republike Hrvatske do kraja tekuće godine donosi Godišnji plan normativnih aktivnosti za sljedeću godinu. Usvojeni Godišnji plan normativnih aktivnosti sadržavat će:

- Listu prijedloga zakona bez postupka procjene učinaka propisa,
- Listu prijedloga zakona vezano za postupak procjene učinaka propisa.

Liste prijedloga zakona sadrže plan usvajanja prijedloga zakona u tromjesečnim razdobljima. Na ovaj način nadležna tijela državne uprave (ministarstva) obvezna su izraditi prijedlog zakona do navedenog roka, što će dati dovoljno prostora i vremena da ministarstva provedu postupak procjene učinaka propisa.

Postupak procjene učinaka propisa daje ukupno tri mogućnosti za sudjelovanje dionika, zainteresirane javnosti i javnosti, što je prikazano na **slici 2**. Pored informiranja o Prijedlogu plana propisa, druga **mogućnost** je sudjelovanje u savjetovanju s javnošću i zainteresiranom javnošću o Nacrtu prijedloga iskaza **u trajanju od 30 dana**. **Treća mogućnost** je sudjelovanje u javnoj raspravi o propisu i Prijedlogu iskaza **u trajanju od najmanje 15 do najviše 30 dana**.

Slika 2.: Tri mogućnosti sudjelovanja javnosti u postupku procjene učinaka propisa

5. KAKO SUDJELOVATI U POSTUPKU PROCJENE UČINAKA PROPISA?

PRVA MOGUĆNOST – PRIJEDLOG PLANA PROPISA

Svrha informiranja javnosti o Prijedlogu plana propisa na Internet stranicama ministarstava je otvoriti planiranje zakonodavstva javnosti, kako bi dionici, zainteresirana javnost i javnost imali priliku informirati se o planiranim zakonodavnim aktivnostima ministarstava.

To je **prva mogućnost** za vaš angažman u postupku procjene učinaka propisa. Informiranje javnosti o Prijedlogu plana propisa pruža vam mogućnost da konstruktivne prijedloge, mišljenja i sugestije na liste prijedloga zakona dostavite ministarstvu. Tako **možete ministarstvu dati do znanja da je potrebno proširiti listu prijedloga zakona za postupak procjene učinaka propisa, koje ministarstvo nije predvidjelo, a navedeni su u listi prijedloga zakona koji ne idu prema postupku procjene učinaka propisa.**

Na temelju Zakona o procjeni učinaka propisa, **ministarstva objavljuju Prijedlog plana propisa na svojoj Internet stranici** radi informiranja javnosti **u trajanju od najmanje 15 dana u razdoblju od 1. rujna do 30. rujna tekuće godine za sljedeću godinu.**

U razdoblju od najmanje 15 dana tijekom rujna, možete na Internet stranicama ministarstava vidjeti planirano zakonodavstvo za sljedeću godinu. Bitno je uočiti dvije liste propisa, a postupak procjene učinaka propisa obvezat će ministarstva za one propise koji se nalaze na listi propisa vezano uz postupak procjene učinaka propisa.

Kako bi prijedlog zakona prošao postupak procjene učinaka propisa, bitno je da se nalazi na listi propisa vezano uz postupak procjene učinaka propisa. Ukoliko prijedlog propisa od vašeg interesa nije na toj listi, ministarstvu trebate dati do znanja da propis od vašeg interesa ima značajan učinak na područje/sektor koji pratite.

Kako pristupiti ministarstvu?

- **Proučite Prijedlog plana propisa;**
- **Nađite propis od vašeg interesa na listi Prijedloga plana propisa;**
- **Ako nije na listi za postupak procjene učinaka propisa, proučite da li propis ima značajne učinke;**
- **Ukažite ministarstvu na značajne učinke propisa putem e-maila, dopisom ili faksom.**

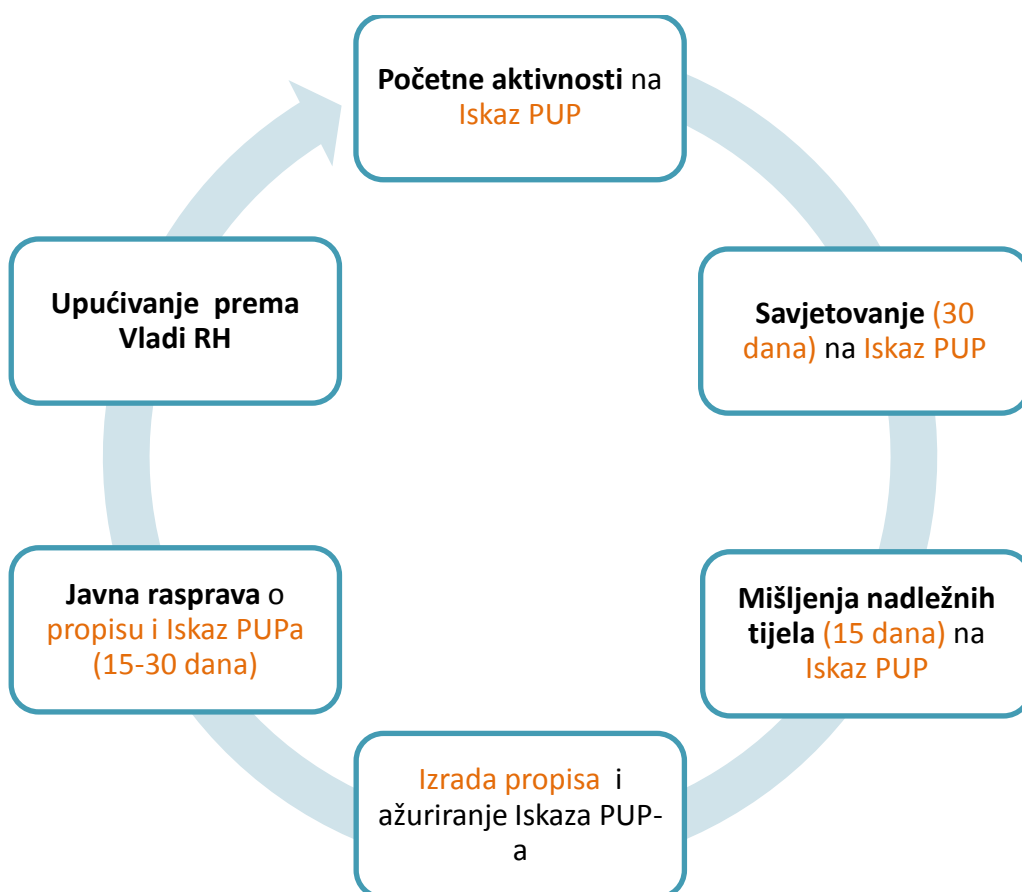
DRUGA MOGUĆNOST – SAVJETOVANJE O NACRTU PRIJEDLOGA ISKAZA

Procjena učinaka propisa provodi se prema obvezama utvrđenima Godišnjim planom propisa, a sama **procjena učinaka propisa izrađuje se na obrascu Iskaza o procjeni učinaka propisa (Iskaz PUP)**, koji je sadržan u **Prilogu 1.** ovih smjernica.

Na početku postupka procjene učinaka propisa izrađuje se Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa, a po proteku savjetovanja, isti Iskaz se ažurira i vodi kao Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa.

Koraci predviđeni Zakonom o procjeni učinaka (NN 90/11) i Uredbom o provedbi postupka procjene učinaka propisa propisa (NN 66/12) sažeto su prikazani na **dijagramu 1.**

Dijagram 1.: Postupak procjene učinaka propisa na temelju Zakona o procjeni učinaka propisa

Savjetovanje je primarni dio postupka procjene učinaka propisa. Godišnji plan propisa sadrži listu propisa za koje se provodi postupak procjene učinaka propisa u godišnjem razdoblju koje je navedeno uz prijedlog propisa.

Na temelju Godišnjeg plana propisa ministarstvo će planirati postupak procjene učinaka propisa.

Druga mogućnost za sudjelovanje u postupku procjene učinaka propisa, dionici, zainteresirana javnosti i javnost imat će prilikom savjetovanja o Nacrtu prijedloga iskaza. Savjetovanje se provodi u trajanju od 30 dana, a po potrebi nadležno ministarstvo može produžiti savjetovanje ovisno o složenosti materije savjetovanja.

Savjetovanje započinje obveznom objavom Informacije o provedbi savjetovanja o Nacrtu prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa na Internet stranicama ministarstva. Obrazac daje osnovne podatke o provedbi savjetovanja, podatke o nositelju izrade, pravne izvore, neposredne dionike i ostale dionike te način sudjelovanja javnosti i zainteresirane javnosti u postupku savjetovanja.

Za vrijeme savjetovanja, ministarstvo je dužno provesti jedno ili više javnih izlaganja materije koja je predmet savjetovanja. U svrhu provođenja savjetovanja mogu se organizirati javne diskusije u formi okruglih stolova, javnih izlaganja na temu, odnosno održavati fokusirane grupne sastanke zainteresiranih dionika. Ministarstvo dužno je navesti način sudjelovanja javnosti pravodobnom objavom Informacije o provedbi savjetovanja na svojoj Internet stranici.

Po završetku savjetovanja, ministarstvo je dužno o zaprimljenim mišljenjima, prijedlozima i primjedbama u postupku savjetovanja i u postupku javne rasprave, obavijestiti javnost i zainteresiranu javnost putem svoje internetske stranice i na druge primjerene načine ukoliko je to moguće, na način da obrazloži koje su primjedbe prihvaćene, a koje nisu i zbog čega nisu.

Kako sudjelovati u savjetovanju o Nacrtu prijedloga iskaza?

- Na temelju usvojenog Godišnjeg plana propisa zabilježite rok usvajanja propisa od vašeg interesa u kalendar rada;
- Redovito pratite Internet stranice nadležnog ministarstva;
- Informirajte se o načinu sudjelovanja u savjetovanju putem objavljene Informacije;
- Angažirajte svoje članstvo, ako ste dio udruga poslovne zajednice odnosno organizacija civilnog društva ili član interesne institucije, da sudjeluje u savjetovanju;
- Odazovite se na javna izlaganja, tribinu, okrugli stol i aktivno sudjelujte u raspravi;
- Dostupne informacije, analize, podatke koje bi mogli biti od pomoći ministarstvu dostavite na vrijeme u roku savjetovanja.

TREĆA MOGUĆNOST – JAVNA RASPRAVA O PRIJEDLOGU ZAKONA I PRIJEDLOGU ISKAZA

Nakon što ministarstvo izradi prijedlog zakona i ažurira Prijedlog iskaza, otvara se **javna rasprava s javnosti i zainteresiranoj javnosti u trajanju od najmanje 15 do najviše 30 dana.**

Javna rasprava započinje obveznom objavom Informacije o provedbi savjetovanja o prijedlogu propisa i Prijedlogu iskaza o procjeni učinaka propisa na internet stranicama ministarstva.

Za vrijeme javne rasprave, ministarstvo obvezno provodi jedno ili više javnih izlaganja materije koja je predmet savjetovanja. U svrhu provođenja savjetovanja mogu se organizirati javne diskusije u formi okruglog stola, javnih izlaganja na temu, odnosno fokusirani grupni sastanci zainteresiranih dionika. O svemu tome, ministarstvo je dužno navesti način sudjelovanja u objavljenj Informaciji o provedbi savjetovanja.

Kako sudjelovati u javnoj raspravi o Prijedlogu zakona i Prijedlogu iskaza?

- Na temelju usvojenog Godišnjeg plana propisa zabilježite rok usvajanja propisa od vašeg interesa u kalendar rada;
- Redovito pratite Internet stranice nadležnog ministarstva;
- Informirajte se o načinu sudjelovanja u savjetovanju putem objavljene Informacije;
- Angažirajte svoje članstvo, ako ste dio udruga poslovne zajednice odnosno organizacija civilnog društva ili član interesne institucije, da sudjeluje u savjetovanju;
- Odazovite se na javna izlaganja, tribinu, okrugli stol i aktivno sudjelujte u raspravi;
- Dostupne informacije, analize, podatke koje bi mogli biti od pomoći ministarstvu dostavite na vrijeme u roku savjetovanja;
- Angažirajte pravnu službu, kolege pravnike i analizirajte Prijedlog zakona s

6. KAKO POVEĆATI SVOJ UTJECAJ U POSTUPKU PROCJENE UČINAKA PROPISA?

Postupak procjene učinka propisa koristi se za poboljšanje prijedloga propisa te potiče državnu upravu na razmatranje konstruktivnih prijedloga za poboljšanje prijedloga propisa.

To je put ka novim prilikama za uključivanje dionika u proces donošenja propisa te povećava razinu odgovornosti budući da su vaše znanje i doprinosi u obliku relevantnih informacija od ključne važnosti pri izradi kvalitetnih propisa.

„Kako bi savjetovanje sa zainteresiranim stranama bilo što učinkovitije ono se provodi na vrijeme, dakle kada je još moguće utjecati na izradu zakona i propisa.“

Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata
Vlada Republike Hrvatske, Ured za udruge

Kod Prijedloga plana propisa

Ukoliko smatrate da neki važni propis nije na listi za procjenu učinaka propisa, trebate o tome obavijestiti nadležno ministarstvo. Savjetujte se sa svojim članovima kako bi vaš doprinos bio odraz i njihovih stajališta. Ukoliko se stajališta vaših članova razlikuju pokušajte se usuglasiti. Ukoliko ne uspijete u tome, objasnite njihova stajališta zasebno u vašem.

Kod savjetovanja i javne rasprave u postupku procjene učinaka propisa

Uzmite u obzir suradnju s drugim dionicima na koje će potencijalno utjecati određeni propis te pokušajte zajednički s predstavnicima ministarstava istražiti moguća rješenja. Predložite alternativna rješenja na temelju svog znanja vezanog za problem, ukoliko već nisu uključena u Nacrt prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa.

Prijedlog, mišljenje, sugestiju uobličite u za vas najprikladniji format, ali trebali biste biti konstruktivni te predlagati pozitivne prijedloge. Vjerojatno ćete imati praktične informacije i činjenice vezano za materiju, a koji će biti od pomoći ministarstvu pri postupku donošenja propisa. Uvijek jasno iznesite činjenice i informacije na kojima se temelje stavovi koje iznosite.

Uvijek pokušajte dati svoj odgovor na dokument objavljen u postupku savjetovanja u zadanom vremenskom roku, ali ako vam je potrebno produljenje roka kako biste mogli pribaviti dodatne informacije ili činjenice, svakako takvu informaciju dostavite nadležnom ministarstvu i zatražite još neko razumno vrijeme za odgovor.

Ako ste dio udruga poslovne zajednice odnosno organizacija civilnog društva ili član interesne institucije, onda možete svoje prijedloge, komentare i sugestije proslijediti na vaše predstavnika u članskim organizacijama, koji će potom objedinjenom mišljenjem dostaviti nadležnom ministarstvu.

„Cilj je donijeti propise koji su transparentni, odgovorni, proporcionalni, dosljedni i usmjereni te služe svojoj svrsi bez pretjeranog troška ili narušavanja poslovanja, javnog sektora i nevladinih organizacija u Ujedinjenom Kraljevstvu.“

Sir Don Curry, predsjednik Odjela za bolje zakonodavstvo, UK administracija

7. PRILOZI:

7.1. KAKO PREDLAGATI ALTERNATIVE ZAKONODAVSTVU

7.2. MOGUĆNOSTI SUDJELOVANJA U POSTUPKU PROCJENE UČINAKA PROPISA I ZAKONODAVNOM POSTUPKU

7.3. KLJUČNA PITANJA ZA PROCJENU UČINAKA PROPISA

7.1. KAKO PREDLAGATI ALTERNATIVE ZAKONODAVSTVU

Kod razmatranja mogućih opcija u postupku procjene učinaka propisa razmatra se nenormativno rješenje, koje podrazumijeva opciju da se problematika koja se namjerava urediti propisom, riješi odgovarajućim aktivnostima i mjerama, a da se ne uređuje putem pisanja novog propisa.

Prilog daje opći pregled nekih nenormativnih rješenja, to jest mogućih alternativa zakonodavstvu. Alternative zakonodavstvu najčešće se razmatraju nakon neformalnih konzultacija s relevantnim dionicima te nakon analize dosadašnjeg stanja i pregledom međunarodne prakse u području koje je zahvaćeno propisom za koji se provodi procjena učinaka propisa. Alternative zakonodavstvu u pravilu se koriste za nacionalno zakonodavstvo, a rjeđe za EU zakonodavstvo. U svakom postupku procjene učinaka propisa, razmišljanje o alternativama zakonodavstvu je potrebno, a to se izražava kroz izradu Nacrta prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa.

PRIMJERI ALTERNATIVA ZAKONODAVSTVU:

Samoregulacija:

Pristup koji iniciraju i poduzimaju oni čije djelovanje/ponašanje se regulira.

Ostvaruje se kroz dobrovoljne sporazume gospodarskih subjekata; usvajanje standarda poslovanja; poštivanje usvojenih trgovačkih uzanci i dr.

Primjerice, određena industrija ili profesija može odlučiti razviti i usvojiti svoj vlastiti kodeks prakse koji promiče etičko ponašanje.

NAČINI PRIMJENE ALTERNATIVE ZAKONODAVSTVU:

- Postojeće trgovačke uzance
- Standardi kvalitete
- Industrijske norme
- Unilateralni sporazumi ponašanja
- Unilateralni sporazumi sektora
- Dogovoreni sporazumi i standardi
- Standardi i akreditacije

Koregulacija:

Viši stupanj samoregulacije koji uključuje određeni stupanj izričitog sudjelovanja Vlade, odnosno državnog sektora.

Ostvaruje se kroz usvajanje dobrovoljnih kodeksa gospodarskih subjekata; usvajanje standarda poslovanja uz postupak savjetovanja, dogovora s državom na način da se usvoje temeljna prava i obveze kroz propisanu normu.

Primjerice, određena industrija može surađivati s državnim sektorom kako bi razvili svoj vlastiti kodeks prakse. Taj kodeks bi obično bio proveden od strane same industrije ili neke profesionalne organizacije, umjesto od strane vlade ili predstavnika državnog sektora.

- Poznati kodeksi
- Statutarni kodeksi
- Odobreni kodeksi
- Dobrovoljni dogovori
- Kodeksi trgovinske udruge
- Standardi i akreditacije

Informiranje i obrazovanje:

Koristi se kako bi potrošači donosili vlastite informirane odluka.

Ostvaruje se kroz donošenje informiranih odluka potrošača na temelju pruženih informacija (primjerice označavanje kvalitete hrane i nutricionističkih vrijednosti hrane).

Može se primijeniti gdje se ciljana grupa lako identificira i informira putem oglasa u specijaliziranim medijima, kroz informiranje interesnih organizacija, organizacija civilnog društva i dr.

Primjerice, informacije o nutritivnim vrijednostima hrane na pakiranjima daju osnovu potrošačima za odluku o vlastitom izboru vezano uz sadržaj hrane (npr. sadržaj soli, masnoće sl.).

- Informiranje
- Edukacijski ciklusi
- Sheme nezavisnih preporuka
- Sistemi rejtinga
- Obilježavanje, otkrivanje

Ekonomski instrumenti:

Ostvaruje se kroz promjenu zakonodavstva, no učinak se postiže posredno promjenom ponašanja gospodarskih subjekata i građana.

Ostvaruje se kroz rast odnosno smanjenje troškova kod građana ili gospodarskih subjekata koje utječe na

- Porezi
- Subvencije
- Trošarine
- Naknade
- Kvote i dozvole
- Vaučeri
- Aukcije
- Socijalni transferi

ekonomsku ili socijalnu promjenu ponašanja građana odnosno gospodarskih subjekata.

Koriste se u svrhu usmjeravanja ponašanja poreznih obveznika prilagođavajući ekonomske poticaje za tvrtke i građane. Ovaj pristup dozvoljava pojedincima donošenje vlastitih odluka, na temelju procjena koristi dobivenih poduzimanjem određenih postupaka.

Bez nove intervencije:

Moguće je da neće biti potrebno iniciranje novog djelovanja od strane vlade, odnosno nadležnog tijela. Zakonodavstvo i šire regulacije (samoregulacija, koregulacija), ali i ostale alternative zakonodavstvu (informiranje i obrazovanje, ekonomski instrumenti) gotovo uvijek će nametnuti dodatne troškove tako da bi donositelji odluka trebali dobro razmisliti je li djelovanje vlade uopće potrebno.

- Koristiti postojeće zakonodavstvo ili širu regulaciju
- Pojednostaviti ili pojasniti postojeće zakonodavstvo
- Poboljšati provođenje postojećeg zakonodavstva i regulacije
- Ne činiti ništa

7.2. MOGUĆNOSTI SUDJELOVANJA U POSTUPKU PROCJENE UČINAKA PROPISA I ZAKONODAVNOM POSTUPKU

1. Prijedlog plana propisa

- Odredite vlastite prioritete odnosno prioritete vaše udruge, institucije, organizacije
- Na prijedlogu plana propisa pronađite propise od vašeg interesa
- Započnite s radom s vašim članstvom na informaciji za ministarstvo zašto bi trebalo uvrstiti propis koji nije na listi za postupak procjene učinaka propisa
- Informaciju i detalje prosljedite u ministarstvo

2. Radna skupina za izradu procjene učinaka propisa i izradu propisa

- Ako vaša organizacija ima resurse i stručna znanja o problemu koji se razmatra, možete doprinijeti radu radne skupine
- Uobičajeno je da se radnim skupinama priključe stručnjaci iz područja koje se razmatra pa možete uputiti informaciju ministarstvu putem organizacije ili samoinicijativno da ste zainteresirani za rad
- Razmislite koje bi sve dodatne informacije bile potrebne za razmatranje problema i analizu opcija
- Odazovite se se ako dobijete poziv za neformalne konzultacije koje ministarstvo provodi s dionicima na početku postupka procjene učinaka propisa

3. Savjetovanje o Nacrtu prijedloga iskaza

- Ministarstvo objavljuje Informaciju o početku savjetovanja na internet stranicama
- Imate 30 dana za savjetovanje o Nacrtu prijedloga iskaza i to na definirani problem, cilj, opcije i analizu
- Odazovite se na jedno ili više javnih izlaganja materije koja je predmet savjetovanja
- Na vrijeme uputite pisano očitovanje na savjetovanje kako je navedeno u Informaciji ministarstva

4. Javna rasprava o propisu i Prijedlogu iskaza

- Ministarstvo objavljuje Informaciju o početku javne rasprave na internet stranicama
- Imate najmanje 15 do najviše 30 dana za javnu raspravu o propisu i Prijedlogu iskaza
- Odazovite se na jedno ili više javnih izlaganja materije koja je predmet savjetovanja
- Analizirajte propis u suradnji s pravnom službom vaše organizacije i predložite promjene po potrebi
- Analizirajte Prijedlog iskaza u dijelu analize opcija i preporučene opcije te predložite, dostavite nove podatke po potrebi
- Uputite na vrijeme vaše očitovanje ministarstvu kako je predviđeno u objavljenoj Informaciji

5. Zakonodavni postupak prema Vladi Republike Hrvatske i u Hrvatskom saboru

- Redovitim zakonodavnim postupkom ministarstva prosljeđuju na formalno mišljenje prijedloge propisa koji su od važnosti poslovne zajednice odnosno udruga krovnim organizacijama koje pokrivaju područje propisa
- Informirajte se unutar krovnih organizacija (Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska obrtnička komora i sl.) o mogućnosti sudjelovanja u formiranju formalnog očitovanja
- U redovnom postupku Hrvatskog sabora, propisi se mogu raspravljati kroz 3. čitanja. Obično seu prijedlozi propisa tema javnih skupova, rasprava, medijskih

6. Provedba propisa i evaluacija postignutih rezultata propisa

- Pratite provedbu propisa od vašeg interesa i uključite se u dostavu podataka i informacija o provedbi propisa ukoliko imate prilike za to
- Prosljedite ministarstvu informacije o realnoj provedbi propisa i učincima poduzetnih mjera
- Ukažite na nepravilnosti i prepreke koje su nastale provedbom propisa ili njegovog podzakonskog propisa
- Predložite moguća poboljšanja provedbenih mjera

7.3. KLJUČNA PITANJA U PROCJENI UČINAKA PROPISA

Učinci	Pitanja
OČEKIVANI GOSPODARSKI UČINCI	
Slobodno tržište i konkurentnost	Koji su učinci opcija na slobodno kretanje roba, usluga, kapitala i rada? Da li opcija može dovesti do smanjivanja izbora za potrošače, viših tržišnih cijena, stvaranja novih prepreka za dobavljače i pružatelje usluga, poticanja nekonkurentnog tržišnog ponašanja, stvaranja monopolističkog tržišta?
Konkurentnost, trgovina i priljev investicija	Kakav učinak ima opcija na konkurentnost hrvatskih gospodarskih subjekata na zajedničkom tržištu EU i u regiji? Kakve učinke ima opcija na trgovinske barijere? Potiče li opcija priljev investicija?
Operativni troškovi i poslovanje malih i srednjih poduzeća	Hoće li opcija dovesti do dodatnih troškova za gospodarske subjekte uslijed novih prilagodbi, pridržavanja i ispunjavanja uvjeta zakonodavstva? Kako opcija utječe na troškove gospodarskih subjekata odnosno nabavu resursa (sirovina, strojeva, rada, energije, itd.)? Hoće li opcija uključivati i strožu regulaciju poslovanja? Da li se opcijom otežava pristup izvorima financiranja? Utječe li opcija na investicijski ciklus, novčani tok investicijskog projekta? Može li opcija utjecati na oglašavanje proizvoda tako da ograničava ili zabranjuje oglašavanje? Može li opcija utjecati na otvaranje novih gospodarskih subjekata, obrta ili njihovim zatvaranjem?
Administrativne obveze i prepreke za gospodarske subjekte	Utječe li opcija na obvezu gospodarskih subjekata za slanje informacija, izvještaja i ostalih podataka državnoj upravi (npr. vrste potrebnih podataka, učestalost izvještavanja, složenost postupka predaje podataka)? Kakav je učinak administrativnih obveza prvenstveno na malo i srednje poduzetništvo?
Fiskalne obveze države	Ima li opcija učinak na državni proračun? Uzrokuje li dodatne obveze za Vladu ili druge državne institucije? Zahtijeva li opcija promjene ili restrukturiranje u javnom sektoru i kako će se to odraziti na državnih proračun? Da li su za provedbu opcije osigurana sredstva u državnom proračunu i koji trend prevladava u projekcijama državnog proračuna (da li će se izdvajanja povećavati ili smanjivati)?

Imovinska prava	Utječe li opcija na imovinska prava (zemljište, pokretna imovina, nekretnine)? Je li ograničeno stjecanje, prodaja ili uporaba imovinskih prava?
Inovacije i istraživanja	Da li opcija potiče ili ograničava istraživanje i razvoj? Olakšava li uvođenje i širenje novih proizvodnih metoda, tehnologija i proizvoda? Utječe li na prava intelektualnog vlasništva (patenti, žigovi, autorska prava, ostala prava intelektualnog vlasništva)? Potiče li ili ograničava istraživanja akademskog ili industrijskog tipa? Potiče li bolju produktivnost/učinkovitost korištenja resursa?
Potrošači i kućanstva	Utječe li opcija na potrošačke cijene? Utječe li na kvalitetu i dostupnost robe/usluga koje potrošači imaju na izboru i na njihovo povjerenje? Utječe li na informiranost i zaštitu potrošača? Ima li značajne posljedice za financijski položaj pojedinaca/domaćinstava, bilo da je riječ o dugoročnim posljedicama ili onima koje se javljaju neposredno?
Regionalni razvoj	Da li opcija ima očekivani učinak na regionalni razvoj zemlje, primjerice, u smislu otvaranja novih ili zatvaranja postojećih radnih mjesta, ili u smislu smanjenja državnih transfera prema regiji, županijama?
Makroekonomsko okruženje	Da li opcija utječe na gospodarski rast i zaposlenost? Kako opcija doprinosi poboljšanju uvjeta za ulaganje i funkcioniranje tržišta? Ima li opcija izravne učinke na makroekonomsku stabilnost?
OČEKIVANI SOCIJALNI UČINCI	
Zaposlenost i tržište rada	Olakšava li opcija otvaranje novih radnih mjesta? Dovodi li, izravno ili neizravno, do gubitka radnih mjesta? Ima li posebne negativne posljedice za pojedina zanimanja, skupine radnika ili samozaposlene? Ima li poseban učinak na pojedine dobne skupine? Utječe li na ponude poslova? Ima li učinak na funkcioniranje tržišta rada? Ima li učinak na usklađivanje privatnog, obiteljskog i poslovnog života?
Norme i prava vezani uz kvalitetu radnog mjesta	Ima li opcija učinak na kvalitetu radnog mjesta? Utječe li opcija na pristup radnika ili nezaposlenih programima usavršavanja, prekvalifikacije, dodatne edukacije? Da li opcija ima učinak na zdravlje, sigurnost i dostojanstvo radnika? Utječe li opcija, izravno ili neizravno, na postojeća prava i obveze

	<p>radnika?</p> <p>Utječe li opcija, izravno ili neizravno, na postojeća prava i obveze poslodavca?</p>
Socijalna uključenost i zaštita posebnih skupina ljudi	<p>Utječe li opcija na pristup tržištu rada ili promjenu radnog mjesta? Rezultira li, izravno ili neizravno, većom jednakošću ili nejednakošću?</p> <p>Utječe li opcija na jednak pristup robi i uslugama?</p> <p>Utječe li opcija na pristup posrednicima pri traženju posla ili uslugama od općeg gospodarskog interesa?</p> <p>Hoće li javnost biti bolje informirana o određenoj temi nakon uvođenja opcije?</p> <p>Utječe li mjera na posebne skupine pojedinaca (primjerice, najranjivije ili najrizičnije kada je riječ o siromaštvu, djecu, žene, stare i nemoćne, osobe s posebnim potrebama, nezaposlene, nacionalne, lingvističke i vjerske manjine, azilante), tvrtke ili ostale organizacije, vjerske zajednice ili posebne lokalitete?</p> <p>Utječe li opcija značajno na građane drugih nacionalnosti ili na strane sezonske radnike?</p>
Spolna jednakost, jednak tretman, jednake prilike	<p>Utječe li opcija na nediskriminaciju, jednaki tretman i jednake prilike za sve?</p> <p>Ima li opcija različit učinak na žene i muškarce?</p> <p>Promiče li opcija jednakost između žena i muškaraca?</p> <p>Podrazumijeva li opcija različit tretman skupina ili pojedinaca na osnovi spola, rasnog ili nacionalnog podrijetla, vjerskog opredjeljenja, invaliditeta, dobi ili seksualne orijentacije?</p> <p>Može li opcija dovesti do neizravne diskriminacije?</p>
Pojedinci, privatni i obiteljski život, osobni podaci	<p>Nameće li opcija dodatne administrativne zahtjeve pojedincima i povećava li njihov administrativni teret (npr. ishođenje javnih isprava, dodatno ispunjavanje obrazaca, dodatne potvrde drugih javnih institucija i organizacija, ograničavanje prava pojedinca i sl.?)</p> <p>Utječe li opcija na privatnost pojedinaca (uključujući njihovo mjesto stanovanja i njihovu komunikaciju)?</p> <p>Utječe li na pravo izbora i slobode pojedinaca?</p> <p>Utječe li na obiteljski život ili pravnu, gospodarsku ili socijalnu zaštitu obitelji?</p> <p>Utječe li na prava djeteta?</p> <p>Uključuje li mjera obradu osobnih podataka ili tiče li se prava pojedinca na pristup osobnim podacima?</p>
Upravljanje, uključenost javnosti i dionika u proces donošenja odluka, mediji, etika	<p>Da li opcija ograničava ili potiče uključenost dionika u proces donošenja odluka kao što je predviđeno posebnim nacionalnim i europskim zakonodavstvom (npr. Zakon o procjeni učinaka</p>

	<p>propisa, Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona i drugih propisa)?</p> <p>Odnosi li se prema svim sudionicima i dionicima jednako, uz dužno poštovanje prema različitostima? Utječe li mjera na kulturološku i jezičnu raznolikost?</p> <p>Utječe li na autonomiju socijalnih partnera u područjima za koja su kompetentna? Utječe li, primjerice, na kolektivno pregovaranje na bilo kojoj razini ili na pravo kolektivnog djelovanja?</p> <p>Utječe li opcija na javne institucije i administraciju, primjerice, u smislu njihovih nadležnosti?</p> <p>Hoće li opcija utjecati na prava pojedinaca i njihov odnos s javnom upravom?</p> <p>Utječe li na pristup pojedinca pravnim institucijama?</p> <p>Da li opcija dalje više mogućnosti javnosti za boljom informiranošću o specifičnom problemu? Utječe li na pristup pojedinaca informacijama?</p> <p>Utječe li opcija na organizacije civilnog društva, druge organizacije, političke stranke?</p> <p>Utječe li opcija na medije, pluralizam medija i slobodu govora?</p> <p>Uključuje li opcija na etička pitanja (kloniranje, uporaba ljudskog tijela ili dijelova tijela za financijsku dobit, genetička istraživanja, uporaba genetičkih informacija)?</p>
<p>Javno zdravstvo i sigurnost</p>	<p>Da li opcija utječe na zdravlje pojedinaca/cijele populacije, uključujući očekivani životni vijek kroz učinke na socio-gospodarsko okruženje (radno okruženje, dohodak, obrazovanje, profesionalno zanimanje, prehrana)?</p> <p>Da li opcija povećava ili smanjuje učestalost zdravstvenih rizika zbog prisutnosti tvari koje su štetne prirodnom okruženju?</p> <p>Utječe li na zdravlje zbog promjena u razini buke ili kvalitete zraka, vode ili tla?</p> <p>Hoće li utjecati na zdravlje zbog promjena u korištenju energije i/ili gospodarenja otpada?</p> <p>Utječe li mjera na zdravstvene čimbenike koji su povezani sa stilom živote, poput prehrane, tjelesne aktivnosti ili upotrebe duhanskih proizvoda, alkohola i narkotika?</p> <p>Postoje li posebno pogođene rizične skupine ljudi (zbog dobi, spola, invaliditeta, mobilnosti, regionalne ili socijalne skupine)?</p>
<p>Kriminal, terorizam i sigurnost</p>	<p>Da li opcija utječe na nacionalnu sigurnost, otvaranjem sigurnosnih propusta za povećanje kriminala ili ugrožavanjem terorizmom?</p> <p>Da li opcija otvara mogućnost otkrivanja kriminalca ili njegovu/njezinu potencijalnu dobit od samog zločina?</p> <p>Može li opcija povećati broj kriminalnih djela?</p> <p>Utječe li na kapacitet redarstvenih snaga?</p>

	<p>Hoće li utjecati na pravo na slobodu i sigurnost, pravo na pošteno suđenje i pravo na obranu?</p> <p>Hoće li utjecati na prava žrtvi i svjedoka?</p>
Pristup socijalnoj zaštiti, zdravstvenim i obrazovnim sustavima i posljedice po njih	<p>Ima li opcija učinak na usluge u smislu kvalitete/pristupa za sve?</p> <p>Ima li učinak na obrazovanje i mobilnost radnika?</p> <p>Utječe li opcija na pristup pojedinaca javnom/privatnom obrazovanju ili strukovnoj obuci i usavršavanju?</p> <p>Utječe li opcija na financiranje/organizaciju/pristup socijalnim i zdravstvenim uslugama?</p> <p>Utječe li opcija na sveučilišta i akademsku slobodu/samoupravljanje?</p>
Kultura	<p>Ima li opcija učinak na očuvanje kulturne baštine?</p> <p>Ima li opcija učinak na kulturnu raznolikost?</p> <p>Ima li opcija učinak na uključenost građana u kulturne manifestacije ili njihov pristup kulturnim resursima?</p>
UČINCI NA ZAŠTITU OKOLIŠA	
Klima	<p>Da li opcija ima učinak na ispuštanje stakleničkih plinova (npr. ugljičnog dioksida, metana, itd.) u atmosferu?</p> <p>Da li opcija ima učinak na ispuštanje tvari koje uništavaju ozonski omotač?</p> <p>Utječe li na sposobnost čovjeka na prilagodbu klimatskim promjenama?</p>
Prijevoz i korištenje energije	<p>Da li opcija ima učinak na energetske resurse za potrebe gospodarstva?</p> <p>Da li opcija ima učinak na kombinaciju goriva (ugljena, plina, nuklearne energije, obnovljivih izvora) koji se koriste u proizvodnji energije?</p> <p>Hoće li povećati ili smanjiti potražnju za prijevozom (putničkim ili teretnim)?</p> <p>Hoće li mjera povećati ili smanjiti potražnju za energijom i gorivom?</p>
Kvaliteta zraka	<p>Da li opcija ima učinak na ispuštanje kiselih, fotokemijskih ili štetnih onečišćivača zraka koji mogu utjecati na ljudsko zdravlje, oštetiti usjeve ili zgrade ili dovesti do onečišćenja okoliša (tla, rijeka i dr.)?</p>
Bioraznolikost, flora, fauna i krajolik	<p>Smanjuje li opcija broj bioloških vrsta/primjeraka u određenom području (npr. smanjivanjem bioraznolikosti) ili povećava broj vrsta (npr. promicanjem njihovog očuvanja)?</p> <p>Utječe li na zaštićene ili ugrožene vrste, njihova staništa ili ekološki ugrožena područja?</p> <p>Da li opcija na bilo koji drugi način utječe na migracijske putove,</p>

	<p>ekološke koridore ili zaštićene ekološke zone? Utječe li mjera na estetsku komponentu zaštićenog okoliša?</p>
Kvaliteta vode i vodnih resursa	<p>Da li opcija utječe na kvalitetu pitke vode i podzemnih voda? Da li opcija povećava ili smanjuje kvalitetu vode u priobalnim i morskim područjima (zbog ispuštanja kanalizacije, hranjivih tvari, ulja, teških metala i ostalih zagađivača)? Utječe li na resurse pitke vode?</p>
Kvaliteta tla i resursa	<p>Da li opcija ima učinak na kiselost, onečišćenje i salinitet tla te učestalost erozije tla? Rezultira li opcija gubitkom dostupne površine (primjerice, zbog građevinskih radova) i povećava li upotrebljivu površinu tla (primjerice, dekontaminacijom zemljišta)?</p>
Uporaba zemljišta	<p>Hoće li provođenjem opcije po prvi put u uporabi biti nove, do sada neobrađene površine tla (zelene površine)? Da li opcija utječe na zemljište koje je označeno kao ugroženo zbog ekoloških razloga (npr. preraspodjela između poljoprivrednog i građevinskog zemljišta ili promjena vrste poljoprivrede)?</p>
Obnovljivi ili neobnovljivi izvori	<p>Ima li opcija učinak na upotrebu obnovljivih izvora energije (vjetar, voda, sunce, more), obnovljivih resursa hrane (npr. riba) i njihovu uporabu brže nego se resursi mogu samostalno obnoviti? Može li doći do smanjenja ili povećanja upotrebe neobnovljivih izvora (podzemne vode, minerali, rude) uslijed provedbe opcije?</p>
Ekološke posljedice tvrtki i potrošača	<p>Utječe li opcija na održivu proizvodnju ali i i potrošnju? Da li opcija utječe na relativnu cijenu proizvoda koji su ekološki (ne)kompatibilni? Potiče li ili ograničava korištenje robe i usluga ekološki (ne)kompatibilnih kroz promjene u zakonodavstvu o kapitalnim ulaganjima, kreditiranju, uslugama osiguranja itd.? Hoće li tvrtke više ili manje zagađivati atmosferu zbog promjena u načinu poslovanja?</p>
Generiranje otpada/oporaba/recikliranje	<p>Da li opcija utječe na proizvodnju otpada (krutog, gradskog, poljoprivrednog, rudarskog, radioaktivnog ili toksičnog otpada) i na zbrinjavanje otpada i reciklažu?</p>
Mogućnost izbijanja ekoloških rizika	<p>Utječe li opcija na mogućnost sprečavanja vatre, eksplozija, kvarova, nesreća i slučajnih ispuštanja? Utječe li na rizik neovlaštenog ili nenamjernog ispuštanja ekološki štetnih ili genetski modificiranih organizama?</p>
Dobrobit životinja	<p>Ima li opcija učinak na zdravlje životinja? Utječe li opcija na dobrobit životinja (npr. human odnos prema životinjama)? Utječe li opcija na sigurnost ljudske i životinjske hrane?</p>
Međunarodni	<p>Ima li opcija učinak na okoliš u susjednim zemljama i zemljama</p>

ekološki učinci

članicama EU?

IZVOR:

- European Commission, 2009., Impact Assessment Board Report for 2011, European Commission, Brussels. Dostupno na: http://ec.europa.eu/governance/impact/key_docs/docs/sec_2012_0101_en.pdf [Pristupljeno: 30. travnja 2012.]
- Kirkpatrick, C., George, C., 2009., Priručnik o procjeni učinaka propisa, Detaljan vodič za državne službenike i sudionike iz poslovnog sektora i civilnog društva, BIZimpact, Poboljšanje informiranosti hrvatske poslovne zajednice